Sri VEERENDRA PATIL (Chief Minister).—

(*a*) 97 cases were reported from 1st January 1966 to 31st July 1969.

(*b*) 62.

(*c*) 8.

Restoration of Watan Lands of Harijans of Kudchi Village

375. Sri S. S. ARAKERI (Balloli).—

Will the Minister for Revenue be pleased to state :—

(*a*) whether Government has received any representation from Harijans of Kudchi regarding restoration of their watan land S.No. 359/1-16 of Kudchi Village ;

(*b*) if so, the steps they have taken in restoring the said land under illegal lease and possession of the Managing Director of Pumpa Cotton Mills Limited, to the Harijans of Kudchi ;

(*c*) the action they propose to take to restore the watan land S. No. 359/1-16 measuring 90 acres and 25 guntas which is the only source of 500 Harijans of Kudchi ;

(*d*) whether a Managing Director is paying rents regularly to the Harijans, if not, the years from which he has not paid the rent ?

Sri H. V.KOUJALGI (Minister for Revenue).—

(*a*) No.

(*b*) Does not arise.

(*c*) Does not arise. Inam tenure of Service Inams has been abolished.

(*d*) Government have no information regarding this.

The House reassmbled at Five Minutes past three of the Clock.

(Mr. SPEAKER in the Chair)

Question of Privilege against Sri S. Gopala Gowda

Sri K. PUTTASWAMY.—Sir, I have sent notice of a resolution and I seek your permission to raise a question involving a breach of privilege, namely, the conduct of the hon. member Sri S. Gopala Gowda

(SRI K. PUTTASWAMY)

during the Question Hour today in the precincts of the House, and I request that the House may come to a decision under Rule 181 of the Rules of Procedure and Conduct of Business of the Legislative Assembly.

SRI K. H. PATIL.—Sir, I wish to raise a privilege motion against the Marshal who has obstructed 3 members from entering the premises of this House, namely, Sri Nagappa, Sri Bangarappa and Sri Aziz Sait, and I seek the permission of the Chair to move it.

MR. SPEAKER.—The hon. Member may give notice about it and I shall consider it.

SRI K. H. PATIL.—Has the Hon. Minister for Parliamentary Affairs given any notice ?

MR. SPEAKER.—The rule is different. That thing happened in the presence of members in the House and so no notice is necessary, but the thing that the member now mentions did not happen in the presence of members in the House and so notice is necessary for the same.

SRI K. H. PATIL.—Sir, "House" has been defined to include the entire precincts of the House and, therefore, that incident also has occurred in the presence of members in the House.

MR. SPEAKER.—I have already stated that I shall certainly consider it. The hon. member must remember that 'House' does not mean this Chamber consisting of timber and mortar, but 'House' means members sitting in the Chamber with Speaker in the Chair.

SRI K. H. PATIL.—I have got two remedies. One remedy is to seek the permission of the Chair to move the motion because the incident happened within the precincts of the House and within the view of members and so no notice is necessary at all. I am only appealing to the Chair to be impartial and the same Rule which is applicable to the Hon. Minister for Parliamentary Affairs should be made applicable to the Opposition members also.

MR. SPEAKER.—Let the hon. member give it in writing. I shall certainly consider it.

SRI K. H. PATIL.—Notice is not necessary. I am not going to take the trouble of writing the notice. The incident has happened in the precincts of the House in the view of members and you must take notice of it.

MR. SPEAKER.—I am sorry, I cannot take it.

SRI K. H. PATIL.—Then, it is all right.

MR. SPEAKER.—The Hon. Minister has sent a notice to me in writing and it is there. I shall decide whether I should give consent or not in due time.

† SRI H. SIDDAVEERAPPA.—Sir, I rise to a Point of Order. My Point of Order is this. I invite attention to Rule 177 in the first

instance. It is a condition precedent before a question involving a breach of privilege is taken up, it must receive the consent of the Speaker; the prior consent of the Speaker is necessary before it is taken up. I don't think the Speaker has consented for this being taken up.

Secondly, I invite attention to Rule 178, which reads as follows :—

> "A member wishing to raise a question of privilege shall give notice in writing to the Secretary before the commencement of the sitting on the day the question is proposed to be raised. If the question raised is based on a document, the notice shall be accompanied by the document."

In this case, this clause has not been complied with, because this question has been taken up during the course of the day, not before the commencement of the sitting. And the third is about the mode of raising a question of privilege (Rule 180), which says :—

> "The Speaker, if he gives consent under rule 177 and holds that the matter proposed to be discussed is in order,

after going through the notice that is already given

> "shall, after the questions and before the list of business is entered upon, call the member concerned, who shall rise in his place and while asking for leave to raise the question of privilege make a short statement relevant thereto :
>
> Provided that where the Speaker has refused his....."

I need not go further about the proviso.

Now, the point really for consideration is this. At the moment the Minister for Parliamentary Affairs raised this question of privilege against a senior member of this House, a leader of a political party of an All-India status, arising out of a situation which I already brought to your notice in your chambers and also on the floor of this House, what was the condition of the gentleman ? He was so bad in health that I was afraid that he might even collapse in his seat here. That was the position. That is why I took him out, saw that he rested for some time before he was sent for medication. What were the circumstances under which it arose ? I understand it is an extra-ordinary thing that has happened ; I admit it ; it ought not to have happened. But, if it has happened, it is because of circumstances or the mental condition of the patient ; it was beyond his control. After all, we are human beings. Let not the Hon. Minister for Parliamentary Affairs take it seriously because the law allows it and the Court awards it. That should not be the position. Everything must be taken on what is called the human touch and human approach. Unfortunately, I see in this House, the Treasury Benches, especially those that are occupying the front benches seem to be more conscious about their mighty power, armed with your backing, with the majority which is required for

(SRI H. SIDDAVEERAPPA)

anything that they may do here. If this is the approach, in spite of my explaining, in spite of my willingness to get up and telling that the circumstances under which this incident took place, warrants it being forgotten by everybody, well, it is open to them, but I am sorry. The Speaker has to consider, not once but hundred times before consent is given for this privilege motion being moved. A privilege motion may be moved against all those sitting on this side, and if they want they can carry on the business in the absence of the Opposition; if brute majority can win the day, they may do it. But, I would only say they will be wooden, they will be soulless and that will be an act of animal instinct, not human instinct. I appeal to you, Sir,—you who are the custodian of this House—to look to all sides of the matter and take all shades of opinion. Democracy itself is in danger in this country today. Human approaches are necessary in a growing democracy, and in an infant-democracy these things are inevitable. After all, what were the circumstances? Here was an interpellation in which the hon. Member Sri S. Gopala Gowda was very much interested, because that is his pet subject and that is a subject on which he has courted imprisonment quite a number of times, and carried on a lot of propoganda. He wanted to put one short supplementary. Unfortunately, as ill-luck could have it, he could not catch your eye. I made an appeal, but that unfortunately carried no conviction. I can understand your point of view, *viz.*, if a concession is shown in the case of one member, others will claim the same privilege. That may not be the case. The members on this side are not so unreasonable as that. Young friends on this side are very anxious about putting supplementaries, because they are anxious to show that they are participating profitably. They sometimes say that we, old people get up and take chances. We are not irritated by such remarks.

MR. SPEAKER.—Has it not happened that if a concession is shown in the case of one member others will claim the same privilege ?

SRI H. SIDDAVEERAPPA.—It has happened. But, it should not be seriously taken note of. I have never taken serious note of it. Quite a large number of young friends, who have come up for the first time, bubbling with new life want that they should participate profitably. It is an excusable exhibition of enthusiasm. That is my submission. Quite a large number of things happen in this country in a democracy. It is an unfortunate episode if the Treasury Benches were to move the privilege motion. If they want, let them move the privilege motion on every one of us today alone and let them carry on the business without the Opposition. But I request you not to give your consent. Please ponder over it. In a spirit of give and take, in a spirit of understanding and in a spirit of humility, I would appeal to you not to give your consent.

†ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ (ನಂಜನಗೂಡು).—ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದವೀರಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಾವು ಕನ್‌ಸೆಂಟ್ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

Mr. SPEAKER.—The motion has been received. I am just considering the question of consent.

†ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ (ನಂಜನಗೂಡು).—ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿಯವರು ಪ್ರಿವಿಲೇಜ್ ಮೋಷನ್ನನ್ನು ಮುಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಪ್ರಿವಿಲೇಜ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಜಡ್ಜ್‌ಮೆಂಟಿಗೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದನಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದವೀರಪ್ಪನವರು ಈಗ ತಾನೇ ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಇತರ ಮಿತ್ರರು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ, ಅದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಆಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಈ ಸಭೆಗೆ ಅವಮಾನಕರವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಟೆನ್‌ಷನ್ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ನಿಗೂಢವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಅನೇಕವೇಳೆ ಬರುಸಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇವೆ, ಕೋಪದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇವೆ. ತಮಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೂ ಆಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಿವಿಲೇಜ್ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಈ ಸಭೆ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿಯವರೂ ಕೂಡ ಅದು ಇಂಟೆನ್‌ಷನ್‌ಲ್ ಎಂಬುವಾಗಿ ಹೇಳಿ ನುಗ್ಗಿ ತರ್ಕಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನ್ಯ ಸಚಿವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಈ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಮಧುರವಾತಾವರಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅವರು ಪ್ರಿವಿಲೇಜ್ ಮೋಷನ್ನನ್ನು ಮುಂಡಿಸುವುದು ಬೇಡ. ತಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಕನ್‌ಸೆಂಟ್ ಕೊಡುವುದೂ ಬೇಡ. ಆಗ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

† Sri V. N. PATIL.—I rise to a point of order. Just now, I learn that one of the Members of this House was prevented from entering this House. I want to know from the Chair, if a member has been found to be guilty of bad conduct and if he has been named.....

Mr. SPEAKER.—I have not named any member. I have only directed three hon. Members to withdraw.

Sri V. N. PATIL.—When three members were asked to withdraw, under what provision, the Marshal of the House or the Orderly is expected to prevent the members from entering the House again ? If a Member enters the House, he takes the consequences. What happens to one Member today may happen to me tomorrow or may happen even to the Leader of the Opposition. The Chair will have to clarify the matter. I want to know whether anybody has exceeded his power and acted without any direction or instruction from the Chair ?

Regarding the incident of Sri Gopala Gowda, the hon. Member was having high blood pressure. Still he has come to the House out of a sense of duty to the State and to the agricultural class. He represents a party which believes in socialism and in his eagerness to represent the downtrodden class, he wanted to ask a supplementary. The Chair was perhaps not aware of all these things.

Mr. SPEAKER.—He did not catch my eye.

Sri V. N. PATIL.—Unfortunately somehow the Member did not catch the eye of the Chair. But at the same time, it might be a genuine, honest and sincere grievance that the Chair has seen him, and still it has not given him a chance. What should he do ?

† Indicates that the remarks or speeches have not been revised by the member concerned.

MR. SPEAKER.—Since the hon. Member is raising the point, I shall tell him what happened. After a dozen supplementaries were permitted, there were hardly 10 minutes and there were still 4 questions remaining in the question list. I called the next question. I did not see Mr. Gopala Gowda rising and he did not catch my eye. I then requested Mr. Gopala Gowda that since I had called the next question, as a leading parliamentarian, it is better he should respect the decision of the Chair. Then you know what happened thereafter. It is not that I did not want to given him a chance. I certainly would have given him a chance. But I do not want to make an exception. Tomorrow, another member might say: 'You have given permission to Mr. Gopala Gowda; why not to me?' It will be a bad precedent. It has happened in that way. I am sorry that the hon. Member's health is bad and I quite sympathise with him.

Sri V. N. PATIL.—Now, I request you to kindly appreciate my point of view; it is stated that the ryotwari landowners were suffering in South Kanara District and while they were not able to recover rent, they were made to pay land revenue to the Government.

MR. SPEAKER.—Government is on your side.

Sri V. N. PATIL.—There are a number of cases pending before the courts of law. We all come from rural parts. Ten years land revenue records are with patwaris. They fabricate them. So, we wanted to represent this fact and we wanted to take an assurance from the Minister for revenue that patwaris should not be allowed to keep with them more than one year's record. In these circumstances, Mr. Gopala Gowda could not contain himself on account of his health condition. So, it could not be said that something has been done intentionally or there was any motive. Mr. Gopala Gowda is a sitting member since a long time and he is a man of political integrity. He seems to have felt that the Chair has let him down.

4-00 P.M.

Under these circumstances I request the Chair to consider things on humanitarian grounds and the circumstances prevailing then, and be guided by mere technicalities. Let the Chair appreciate the views expressed by the Hon. Members of this House.

†ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶಿವಪ್ಪ.—ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಪಾರ್ಲಮೆಂಟ್ ಸಚಿವರು ಈ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ತಂದು, ಅದು ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಚ್. ಪಾಟೀಲ್.—ನಿರ್ಣಯ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿಲ್ಲ, ಸಭಾಪತಿಯವರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶಿವಪ್ಪ.—ಈಗ ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸಭಾಪತಿಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪಾರ್ಲಮೆಂಟ್ ಸಚಿವರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನಾದರೂ ಹೇಳುವುದು ಇಷ್ಟೆ. ಇಂಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಕಾಲದಲ್ಲ, ನಾನಾದರೂ ಬಹಳ ವಿಷಾದದಿಂದ ಮತ್ತು ದುಃಖದಿಂದ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಲಮೆಂಟರಿ ಡೆಮೋಕ್ರೆಸಿಯು ತತ್ವ ಎಂದೆಂದೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕುಂದೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಬೆಳವಣಿಗೆಯು

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಕುಂಟಿ ಕುಂಟಿ ನಡೆಯುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಈ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ನಡೆಯುತ್ತಿರತಕ್ಕ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಎಡವಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಡವಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಗೌಡರ ಆರೋಗ್ಯವು ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಅವರು ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡದ ಒಂದು ತೊಂದರೆಯಿಂದಾಗಿ ಆ ಒಂದು ಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರೂ, ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವರೂ ಸಹ, ಸರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಆ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ, ಏನೋ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ವೇಗ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣವಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ವೀಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಶೆ ಇತ್ತು, ಅದನ್ನು ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವಕಾಶ ಕೇಳಿದಾಗ, ಬಹುಶಃ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಷ್ಟು ನಾನು ಆಶೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೇಳಿದರೂ ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಒಂದು ಕೋಪ ಏರಿರಬಹುದು. ಅವರ ಮೇಲಿದ್ದಂತಹ ನಂಬಿಕೆ, ಆಶ್ವಾಸನೆಗಳಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಉದ್ರೇಕದಿಂದ, ಅದಲ್ಲದೆ ಅವರ ದೇಹ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ- ಮೈಕನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಟ್ಟರು. ಮಾನ್ಯ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನುರಿತ ಪಾರ್ಲಮೆಂಟೇರಿಯನ್. ಅಂಥವರ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕು ಭಾದ್ಯತೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಪಾರ್ಲಮೆಂಟರಿ ಸಚಿವರು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದದ್ದು ಈ ಸಭೆಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಲೋಪವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಮರೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಪಾರ್ಲಮೆಂಟರಿ ಸಚಿವರು, ಬಹಳ ಧೈರ್ಯದಿಂದ, ಉದಾತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒತಾತ್ತಾಯ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಎತ್ತಿದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಆಗುವಂತ ಅಡಚಣೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಸಭೆಯ ಘನತೆ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡತಕ್ಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆನಕ್ಕಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅಷ್ಟೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಆನಕ್ಕಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಒಂದು ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾದರೂ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಲಮೆಂಟ್ ಸಚಿವರು ಈ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೈಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು ಲೇಸು ಮತ್ತು ತಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

† ಶ್ರೀ ಕೆ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ.—ಸ್ವಾಮಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ಶಿವಪ್ಪನವರು ಹಾಗೂ ಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧವೀರಪ್ಪನವರು ಮಾತನಾಡಿದುದರಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು, ಯಾರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಕಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಿವಿಲೆಜಿಸ್‌ನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ರೂಲ್ಸ್‌ನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಲೀಡರ್ ಆಫ್ ದಿ ಹೌಸ್ ಆಗಲಿ, ಸಭಾನಾಯಕರಾಗಲಿ, ಮತ್ತು ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಸಭಾ ನಾಯಕರು ಸೇರಿದರೂ ಕೂಡ, ಒಬ್ಬ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ವಿನಾ ಕಾರಣ ಹಕ್ಕುಭಾದ್ಯತೆಯ ಲೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರೂಲ್ 177 ರಿಂದ 183ರವರೆಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ರೂಲ್ಸ್ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತಂದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ವರ್ತನೆ ಏನು ಆಗಿದೆ, ಅದನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ವರ್ತನೆ ಈ ಸಭೆಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ತಂದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೂ ಪಡಬಹುದು.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧವೀರಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದರು, ಏನು ಮಾನವೀಯ ಹೃದಯ ಇರಬಾರದೇ, ಪಾಶವೀ ಹೃದಯವೇ ಎಂದು. ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯತೆ ಇವೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ, ಆದರೆ, ಅವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಾನವೀಯತೆ ಇದೆಯೆಂದು ನಾನು ಒಪ್ಪಲಾರೆ. ಒಂದು ವಿಚಾರ ಕೇಳಿದರು ರೂಲ್ 177-178ರ ಪ್ರಕಾರ ಮುಂಚೇನೇ ಬರೆದು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನೋಟೀಸ್ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧವೀರಪ್ಪನವರು ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಸದಸ್ಯರು. ಅವರು ದೇಶದ ಆಡಳಿತ ಕೂಡ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೂಡ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ನಮಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಏನೇ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ರೂಲುಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವರ ಗಮನದಲ್ಲೂ ಇರಬಹುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಸಭೆಗಳಲ್ಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸಭೆಯ ಹಕ್ಕುಭಾದ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಂದಾಗ, ಬರವಣಿಗೆಯ

(ಶ್ರೀ ಕೆ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ)

ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಕೋರಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಅಧ್ಯ ರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಷ್ಟೆ. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಯಾರಾದರೂ ಕೂಡ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬೇಕು. ತಾವು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುಭಾದ್ಯತೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಚರ್ಚೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಅವಸರದ ನಿರ್ಣಯ, ಅಡ್‌ಜರ್ನ್‌ಮೆಂಟ್ ಮೋಷನ್, ತಾವು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಚರ್ಚೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಹಕ್ಕು ಭಾದ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ 10 ಜನ ಸದಸ್ಯರಾದರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನೀವು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೂಡ, ಅದಕ್ಕೆ 10 ಜನರ ಬೆಂಬಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

10 ಜನ ಸದಸ್ಯರ ಸಮ್ಮತಿ ದೊರಕಿದ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಅದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ 181ನೇ ರೂಲು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದು ಈ ರೀತಿ ಇದೆ :

> "181 : If leave under rule 180 is granted, the Assembly may consider the question and come to a decision or refer to a Committee of Privileges on a motion made either by the member who has raised the question of privilege or by any other member."

ಆದ್ದರಿಂದ 181ನೇ ರೂಲ್ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದುವೇಳೆ ಅದಕ್ಕೆ 10 ಜನ ಸದಸ್ಯರ ಬೆಂಬಲ ದೊರಕಿದ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಅದು ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಿವಿಲೇಜ್ ಕಮಿಟಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು ಎಂದೂ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಬಹುದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇದೆ. ಈಗ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಅನೇಕರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋಪಾಲಗೌಡರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಕೂಡ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋಪಾಲಗೌಡರನ್ನು ಸುಮಾರು 17 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಅವರು ಬಹಳ ನುರಿತ ಸದಸ್ಯರು. ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಗ್ರೇರಿಯನ್ ರಿಫಾರ್ಮ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ತಮಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಘಟನೆ ಈ ಸಭೆಯ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಲೋಪ ಬಂದಿದೆ. ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಘನತೆಗೆ, ಈ ಸಭೆಯ ಘನತೆಗೆ ಕುಂದು ತಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತರಬೇಕಾದ್ದು ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಾನು ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಡುವುದು ತಮಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಯಾವ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಘಟನೆಯನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಾವೂ ಕೂಡ ನೋಡಿದ್ದೀರಿ., ಆ ಘಟನೆಯಿಂದ ಈ ಸಭೆಯ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗೆ ಲೋಪ ಬಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಘನತೆ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂತಹ ವರ್ತನೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾನ ತಮಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಶಾಲಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತಾವು ಬರಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಚನ್ನಯ್ಯ.—ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋಪಾಲಗೌಡರು ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವರು ಏನು ವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದರು ?

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಚ್. ಪಾಟೀಲ್.—ಸ್ವಾಮಿ, ಮಾನ್ಯ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಶಾಖೆಯ ನಡವಳಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರು ನುರಿತವರು, ಬಹಳ ಅನುಭವಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಅವರ ದೇಹ ಪ್ರಕೃತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಹೊಣೆಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

Mr. SPEAKER.—I have heard the Hon. Members Sri Siddaveerappa, Sri V. N. Patil and the Hon. Minister for Parliamentary Affairs and I shall bear everything in mind and give due consideration to that. I shall give my decision on this point a little later.

The House will now proceed with the scheduled business according to the list of business.

Call attention to a matter of urgent public importance *re:* Elections to the Bangalore City Corporation

Sri T. R. SHAMANNA (Fort).—I call the attention of the Minister of State for Municipal Administration to the delay in holding election to the Bangalore City Corporation.

† Sri B. M. PATIL (Minister of State for Municipal Administration).—Sir, the view taken by the Hon. Member that the Corporation Act requires the voters in each division should be, as far as practicable according to 1961 census is misconstrued. Section 48 (2) of the City of Bangalore Municipa Corporation Act, 1949 lays down that the ratio between the number of councillors to be elected from each division and the population of that division as ascertained at the last preceding census shall, so far as, practicable be the same throughout the city. The Act provides only that the ratio between the number of Councillors to be elected from each division and the population of that division as per the preceding census should be maintained. The delimitation of divisions for the purposes of election to the Corporation is, as per sub-section (1) of Section 48 of the Act, based on the population of the division as per the last preceding census.

Article 170 (2) of the Constitution relating to the composition of the Legislative Assembly contains a provision that each State shall be divided into territorial constituencies in such manner that the ratio between the population of each constituency and the number of seats allotted to it shall, so far as practicable, be the same throughout the State. Sub-section (4) of section 5 and sub-section (2) of section 100 of the Mysore Village Panchayats and Local Boards Act, 1959, also contemplate that the number of members to be elected from each territorial constituency of a Panchayat or Taluk Board should be on the basis of the population of that constituency as ascertained at the last preceding census. Therefore, the number of seats allotted to several divisions in the Corporation is in accordance with Section 48 (2) of the Corporation Act and it is in accordance with the well accepted principle.

Government is not aware of any decision of the High Court in which Section 48 (2) has been construed with reference to the number of voters in each territorial division.